

Tekerrür Eden Tarih 29 Bölüm Elveda Rumeli

– Sami Biber · 26 Ağustos 2019

8 Ekim 1912 de Karadağ'ın Osmanlı Devletine savaş ilan etmesinin ardından 17 Ekim'de Bulgaristan ve Sırbistan, 19 Ekim'de de Yunanistan Osmanlı Devleti'ne savaş ilan etti. Osmanlı Devleti de bu devletlerin hepsine birden ayrı ayrı savaş ilan etti.

Balkanlardaki durumun şiddetlenmesi üzerine Osmanlı Devleti'nin Balkan ittifakını yenebileceğini düşünen Rusya ve Avusturya, bütün Avrupa Büyük Devletleri adına 8 Ekim 1912'de bir bildiri yayınlayarak, Osmanlı Devleti ile Balkan devletleri arasındaki çıkacak olan savaşın sonunda Rumeli'de sınır değişikliğini kabul etmeyeceklerini ve Balkanlar'da statükonun aynen korunacağını açıkladılar.

Evet, bu husus oldukça önemliydi. Çünkü Avusturya ve Rusya " Osmanlı'nın ölüsü bile bu dört küçük Balkan devletinin hakkından gelir nasılsa. O halde işi baştan sıkı tutalım da Osmanlı savaştan galip gelse dahi bir kazanç elde edemesin." Diye düşünmüşlerdi. Balkan devletlerinin galip gelebileceğine onlar dahi ihtimal vermiyorlardı. Ancak Osmanlı Devleti savaşa çok büyük imkânsızlıklar içinde girdi, özellikle ordunun ulaşım ve ikmali kötüydü. Savaşın ilk gününden itibaren askerin yiyecek ve beslenme sıkıntısının yanı sıra, ordunun politikaya girmesi komutanlar arasında ikiliğin doğmasına sebep olmuştu. Bundan başka, Osmanlı ordusu 1909 yılından beri esas savaş alanı olan ve her an bir saldırının gelebileceği Trakya ve Makedonya'dan uzak yerlere gönderilmiş, bir kısmı da terhis edilmişti.

Osmanlı Devletinin Balkanlardaki ordusu 450.000 kişiden oluşurken Balkan devletlerinin ordusu 510.000 kişiyi bulmaktaydı. Ayrıca Osmanlı ordusu içinde müthiş bir partililik mücadelesi vardı. Subaylar arasında birlik ve koordinasyon maalesef sıfırdı.

Osmanlı Devleti savaşın başında iki cephe oluşturdu. Bunlardan birincisi Bulgarlara karşı savaşan Doğu ordusu ve cephesi, diğeri ise Sırp, Yunan ve Karadağlılara karşı savaşan Batı ordusu ve cephesi idi.

Balkan Savaşı başlar başlamaz Doğu ordusu Filibe'ye hücum etti ama kısa zamanda bozguna uğradı. Hemen arkasından 22 Ekim ve 28 Ekim 1912 de Kırklareli'de üst üste iki kez daha yenildi Bulgar ordusuna ve Bulgarlar bir hafta içinde Çatalca önlerine kadar geldiler.

Doğu ordusunun yenilgisi sebebiyle Doğu ordusu ile Batı ordusunun, dolayısıyla Makedonya'nın irtibatı da kopmuş oldu. Bu arada Batı ordusu da 23-24 Ekim 1912 de Kumanova'da Sırlara yenilerek Manastır'a çekildi. Sırlar Üsküp'e girerken dört Balkan devleti birden Makedonya'yı işgal etmeye başladılar. Yunan donanması ise Ege'de üstünlüğü ele geçirmişti bile.

Yunanlılar 8 Kasım'da Selanik'i ele geçirdikten sonra, donanmalarıyla Bozcaada, Limni ve Taşoz adalarını

hiçbir mukavemetle karşılaşmadan işgal ettiler. Yalnız Yunanlılara görünmeden Ege Denizi'ne çıkmaya muvaffak olan Rauf Bey (Orbay), Hamidiye kruvazörüyle Yunanlılarla tek başına savaştı. Ancak bu karşı koyma savaşın genel durumunu etkileyemedi. Böylece Osmanlı ordusunun denizde ve karada aldığı bu yenilgiler, Makedonya ile olan bağlantının kesilmesine sebep oldu. Karadağ bile boyundan büyük bir başarı elde ederek İşkodra'yı işgal etti.

Bu feci mağlubiyet içerisinde bölgede sadece düşman hatları gerisinde kalan ve Osmanlı Devleti'yle (Anadolu'yla) ikmal ve irtibat yolları kesik olan Edirne Bulgarların, Yanya Yunanlıların ve İşkodra kalesi de Karadağlıların kuşatmalarına karşı savunmalarını sürdürmekteydiler.

Bu savaşlar esnasında Sırbistan'ın birdenbire genişleyip Adriyatik kıyılarına kadar inmesinden endişe eden Avusturya ve İtalya'nın kışkırtmalarıyla 28 Kasım'da Arnavutlar da harekete geçip bağımsızlıklarını ilan edince Osmanlı Devletinin dertlerine bir dert daha eklenmiş oldu.

Bu arada Rusya da Bulgaristan'ın İstanbul Boğazına bu kadar yaklaşmış olmasından, Yunanistan'ın Ege Adalarını işgal etmesinden rahatsızlık duymaya başlamıştı çünkü Çanakkale Boğazı sürekli açık olmalıydı.

Rusya'nın Sırbistan'ın tarafını tutması ise Fransa, İngiltere ve Almanya'nın hiç hoşuna gitmiyordu ve dikkat edecek olursanız Balkan Savaşları aynı zamanda I. Dünya Savaşının ayak sesleriydi.

Bu beklenmeyen yenilgi üzerine Osmanlı Devletinde Gazi Ahmet Muhtar Paşa sadrazamlıktan çekildi, yerine İngiliz yanlısı Kamil Paşa idaresinde yeni bir hükümet kuruldu ancak bu yeni hükümet de savaşın aleyhte gidişatını lehimize çevirecek kaabiliyette değildi, nitekim büyük devletlere " Bu savaşı durdurun." Diye yalvarmaktan öte bir şey yapamadılar.

Bu arada, Arnavutluk meselesi yüzünden Avrupa'da çıkan anlaşmazlık kritik bir safhaya girmişti. Fakat İngiltere Dışişleri Bakanı Edward Grey bu buhranı gidermek için, Arnavutluk meselesinin milletlerarası bir konferansta ele alınmasını teklif etti.

Londra Konferansı 17 Aralık 1912'de toplantılarına başladı. Osmanlı Devleti ile Balkan devletleri arasındaki barış görüşmeleri, Arnavutluk meselesini inceleyecek olan ve "Büyükelçiler Konferansı" denen milletlerarası konferansın başladığı gün ve adı geçen bu konferansın aracılığında ilk toplantısını yaptı.

Barış Konferansı çok uzun süre devam etmesine rağmen, Arnavutluk, Ege adaları ve Edirne'nin bırakılmak istenmemesi yüzünden dağıldı,

Konferansın dağılması üzerine Büyük devletler, savaşın yeniden başlamaması için 17 Ocak 1913'te

Osmanlı Devleti'ne ortak bir nota vererek, Edirne'nin Balkanlılara verilmesini, Ege adalarının geleceğinin tayin edilmesinin kendilerine bırakılmasını istediler. Aksi halde savaşın devam etmesi halinde Osmanlı Devletinin daha da zor duruma düşeceğini bildirdiler. Oysa yukarıda da belirttiğim gibi daha savaş başlamadan önce savaşın sonunda eski sınırların korunacağını bizzat kendileri söylemişlerdi.

Bu sırada savaşan devletlerin murahhasları, yapılacak barışın esaslarını tespit ettikleri anda İstanbul'da bir hükümet darbesi meydana geldi. İttihat ve Terakki mensupları 23 Ocak 1913'te "Bâb-ı Alî Baskını" adı verilen hükümet darbesiyle tekrar iktidarı ele geçirdiler. Başkumandan Nâzım Paşa öldürüldü ve Sadrazam Kâmil Paşa istifaya zorlanarak, yerine Mahmud Şevket Paşa sadarete getirildi.

Yeni kurulan İttihat ve Terakki hükümeti, ilk iş olarak Büyük Devletlerin vermiş olduğu notayı reddetti. Yeni hükümetin başkumandan vekili Ahmed İzzet Paşa, Edirne'yi kurtarmak için Osmanlı-Bulgar Mütârekesine son vererek, 3 Şubat 1913 başında Çatalca hattında yeniden savaşa başladı. Ancak bu teşebbüs fecaatla sona erdi zira Bulgarlar, yaptıkları ani bir saldırıyla o güne kadar bir türlü düşüremedikleri Edirne'yi düşürdüler.

Facia, Yunanlıların Yanya'yı, Karadağlıların İşkodra'yı ele geçirmeleriyle daha da elim bir hal aldı. Osmanlı Devleti bir kez daha savaşın durdurulması için büyük devletlere yalvar yakar oldu ve kesilmiş olan Londra Konferansı görüşleri yeniden başladı.

Sonuçta 30 Mayıs 1913 de Londra da Balkan Devletleriyle Londra Antlaşması adı verilen bir antlaşma imzalandı.

Bu antlaşmanın kısa özeti şudur:

Osmanlı Devleti resimde de gördüğümüz gibi Midye- Enez çizgisinin batısında kalan bütün topraklarını kaybetmiştir ki bu topraklara bugün elimizde olan Edirne, Lüleburgaz, Kırklareli de dahildir.

Özeti biraz genişletecek olursak:

- A) Osmanlı Devleti Arnavutluğun bağımsızlığını kabul etmiştir.
- B) Ege Adalarının geleceği büyük devletlerin kararına bırakılmıştır.
- C) Selanik, Güney Makedonya, Girit, Yunanistan'a verilmiştir
- D) Orta ve Kuzey Makedonya Sırbistan'a verilmiştir.
- E) Kavala, Dedeğaç, Edirne ve bütün Rumeli Bulgaristan'a veriliyor ve böylece Bulgaristan Ege Denizine çıkıyordu. Osmanlı Devletinin tek sınır komşusu Bulgaristan oluyordu bu antlaşma ile..

Görünüşte yorgan gitmişti ama kavga bitmemişti.

Osmanlı Devletinden kendilerince paylar koparan sansarlar bu sefer kendi aralarında paylaşım kavgasına başladılar. Her devlet, müttefiki olan devletin ganimetten hakkı olmadığı kadar çok parça elde ettiğini düşünüyordu. Gerçekten de pastadan en büyük payı alan Bulgaristan'dı ve yukarıda da belirttiğim gibi onları bu savaşın içine sokan Rusya bile Bulgaristan'ın böylesine palazlanmasından rahatsızdı. Hatta Rus çarı II. Nikola Bulgaristan'ı, elde ettiği toprakların bir kısmını Yunanistan'a vermesi için tehdit bile etti ama kendisine fazla güvenen Bulgar Kralı Ferinand daha önce kendisine karşı ittifak oluşturmuş olan Sırbistan ve Yunanistan'a aynı anda savaş açtı.

Balkanlarda yeni bir savaş başlamıştı. Bu seferki ganimet savaşıydı ve kendisine çok güvenen Bulgaristan, Yunanistan ve Sırp kuvvetleri karşısında hezimete uğramıştı. İşte bu durum Osmanlı Devleti için bir fırsat olabilirdi.

Osmanlı Devleti önce büyük devletlere müracaat ederek Edirne ve Kırklareli'yi geri almak istediğini, bunun için büyük devletlerin yapılacak bir harekate göz yummalarını rica etti. Lakin İngiltere Dışişleri bakanı Grey "Sakın böyle bir çılgınlık yapmayın. Edirne'yi alayım derken İstanbul'u da kaybedersiniz sonra" Diye tehdit etti. Lakin bizimkiler bu sefer tehditlere boyun eğmediler.

Sırp, Bulgar ve Yunanlıların birbirleriyle mücadelelerini fırsat bilen İttihat ve Terakki'ni ileride isimlerinden çok daha fazla bahsedilecek olan üçlünün ısrarlarıyla (Evver-Talat- Cemal Paşalar) Türk ordusu Midye- Enez hattını geçerek Edirne ve Kırklareli'yi geri aldı.

Uzatmayalım efendim, Balkan devletlerinin kendi aralarında yaptıkları savaş 10 Ağustos 1913 de Bükreş Antlaşmasıyla sona ererken Osmanlı Devleti ile de iki antlaşma yapıldı.

Bunlardan 29 Eylül 1923 de Bulgaristan ile imzalanan İstanbul Antlaşmasına göre: Kırklareli, Edirne ve Meriç'in batı kısmında kalan Dimetoka, Osmanlı Devleti'nde kalıp, Türk-Bulgar sınırı genel olarak Meriç nehri kabul ediliyordu.

Yunanistan ile 14 Kasım 1913 de İmzalanan Atina Antlaşmasına göre ise : Girit kesin olarak Yunanistan'a bırakıldı. Ancak 30 Mayıs 1913 tarihli Londra Antlaşması'nın beşinci maddesi uyarınca, Ege adalarının geleceği Büyük Devletlerin kararına bırakılmış olduğundan, bu sorun bu antlaşmada yer almadı. Bununla Osmanlı Devleti bu kararı tanıdığını bir kez daha teyit etmiş oldu.

Buna rağmen Osmanlı Devleti 22-23 Aralık 1913'te Büyük Devletlere Midilli ve Sakız gibi Anadolu kıyılarına yakın adaları Yunanistan'a bırakmamak kararında olduğunu ve bunları geri almak için elinden geleni yapacağını bildirdi. Ancak Büyük Devletlerden başta Fransa olmak üzere, bu karara sert tepki gösterdiler. Sonuçta Adalar meselesi için Londra'da toplanan "Büyükelçiler Konferansı"nda 1914 Şubatı'nda alınan kararla, Meis Adası hariç, İtalya'nın işgal ettiği adaların İtalya'da, İmroz ve Bozcaada hariç, Yunanistan'ın işgal ettiği bütün diğer Ege adalarının Yunanistan'da kalması kararı alındı. Fakat daha

bu antlaşmalar imzalanmadan I. Dünya savaşı patlak verdi. I. Dünya Savaşı'ndan sonra ise, Ege kıyısındaki Bulgar topraklarının Yunanistan'a geçmesi dışında, Trakya ve Makedonya'da çizilen bu sınırlar günümüze kadar değişmemiştir.

Osmanlı Devleti ile Sırbistan arasındaki barış ise 13 Mart 1914 günü İstanbul'da imzalanmıştır. İki devletin ortak sınırı bulunmadığı için, bu antlaşmada bir sınır tespiti söz konusu olmamıştır.

Evet, hem Trablusgarp hem de Balkan Savaşlarını anlattım. İki koskoca savaş oldu ama dikkat edecek olursanız pek çok isim geldi geçti de Sultan Mehmet Reşat ismi hiç geçmedi değil mi? Zavallının nasıl kukla bir padişah olduğu, tam bir etkisiz eleman olduğu daha nasıl anlatılabilir ki? Oysa bugün neredeyse bütün tarihçilerin ortak kanısı şudur: Eğer II. Abdülhamit tahtta oturmaya devam etseydi ne Balkan savaşları ne de I. Dünya savaşı olur ve bu acılar yaşanırdı.

RESİMLER:

- 1- Osmanlı Devleti I. Balkan Savaşı sonunda kırmızı çizginin batısında kalan tüm topraklarını kaybetmişti. II. Balkan Savaşı sonunda sadece Edirne ve Kırklareli'yi geri alabildi.
- 2- Balkan Savaşları sonunda Balkanlardan İstanbul'a kadar yürüyerek gelen bir Türk askeri
- 3- Balkan Savaşlarında Sırlara esir düşen Türk askerleri
- 4- Balkan Savaşı çıkınca tüfeğini aldığı gibi cepheye koşan yaşlı bir Türk
- 5- Balkan Savaşları sonunda askerin durumu ve Anadolu'ya göç

Gelecek bölüm son inşallah...